

Allmän studieplan för doktorsexamen i språkvetenskaplig databehandling

Studieplanen är fastställd av humanistiska fakultetsnämnden vid Göteborgs universitet den 4 mars 2010 (ändrad den 29 augusti 2011). Studieplanen kompletteras med följande dokument, tillgängliga på humanistiska fakultetens webbplats.

- Allmänna anvisningar gällande utbildning på forskarnivå
- Anvisningar för utformning av doktorsavhandlingar
- Vägledning inför disputation

1. Utbildningens mål

1.1 Allmänna nationella mål

Enligt examensordningen för doktorsexamen i Högskoleförordningen, Bilaga 2, är målen för doktorsexamen följande:

Kunskap och förståelse

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet, och
- visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet

Färdighet och förmåga

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,
- visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,
- med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning lämna ett väsentligt bidrag till kunskapsutvecklingen,
- visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med det vetenskapliga samhället och samhället i övrigt,
- visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och
- visa förutsättningar för att inom såväl forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och att stödja andras lärande.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För doktorsexamen ska doktoranden

- visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och

- visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

1.2 Lokala mål vid Göteborgs universitet

Utbildningens mål är att utveckla sådana kunskaper och färdigheter som fordras för att självständigt kunna bedriva forskning samt att bidra till kunskapsutvecklingen inom ämnet genom framställandet av en vetenskaplig avhandling.

Utbildning på forskarnivå ska utveckla doktorandens kommunikativa och pedagogiska färdigheter vad gäller att uttrycka sig väl i tal och skrift såväl inom som utanför akademiska sammanhang. Doktoranden ska även ha tillägnat sig kunskap om planering, ledning och genomförande av forskningsprojekt.

Utbildning på forskarnivå ska även ge möjlighet till internationella kontakter t.ex. i form av medverkan vid forskningskonferenser och/eller vistelse vid utländskt lärosäte.

1.3 Ämnesspecifika mål

Inom forskarutbildningsämnet språkvetenskaplig databehandling ryms många olika problemområden med sina specialiseringar, som alla har ett gemensamt fokus i utvecklingen och användningen av lingvistiska resurser, särskilt korpus- och lexikonresurser, samt tillhörande språkteknologiverktyg. Det gemensamma övergripande målet för forskarutbildningen i språkvetenskaplig databehandling är att ge fördjupade metodiska, teoretiska och praktiska kunskaper i ämnet samt gedigen erfarenhet av att analysera och behandla problem med anknytning till lingvistiska resurser och språkteknologiverktyg.

1.4 Karriärmöjligheter

För anställning som lektor vid universitet och högskolor krävs doktorsexamen. Skollagen föreskriver att kommuner och landsting ska sträva efter att för undervisning i gymnasieskolan och gymnasial vuxenutbildning anställa lärare som har forskarutbildning.

Språkvetenskaplig databehandling är ett ämne inom det bredare forskningsområdet språkteknologi, vars betydelse är växande i dagens samhälle. En examen i språkvetenskaplig databehandling är en god grund för en karriär som forskare i språkteknologi inom högskolan, och ger även kompetens för att arbeta inom industrin och inom den offentliga sektorn utanför högskolan, med arbetsuppgifter där människors språkliga interaktion med datorer eller människors inbördes kommunikation med hjälp av datorer står i fokus.

2. Behörighetsvillkor och förkunskapskrav

För att antas till utbildningen krävs att den sökande uppfyller kriterier för grundläggande och särskild behörighet i enlighet med vad som anges i Högskoleförordningens 7 kapitel.

2.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet har, enligt Högskoleförordningens 7 kapitel § 39, den som har

1. avlagt en examen på avancerad nivå, eller
2. fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller
3. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Sökande som före 1 juli 2007 uppfyller kraven på grundläggande behörighet för tillträde till forskarutbildning enligt tidigare regelverk har enligt övergångsbestämmelse i Högskoleförordningen denna grundläggande behörighet för tillträde till utbildning på forskarnivå, dock som längst till utgången av juni 2015.

2.2 Särskild behörighet

För att antas till utbildning på forskarnivå i språkvetenskaplig databehandling krävs följande:

1. minst 30 högskolepoäng på avancerad nivå i språkteknologi eller datalingsvistik, varav minst 15 högskolepoäng utgörs av ett självständigt arbete, eller motsvarande kunskaper
eller
minst 30 högskolepoäng på avancerad nivå i språkvetenskapligt ämne, varav minst 15 högskolepoäng utgörs av ett självständigt arbete, samt minst 30 högskolepoäng på grundläggande nivå i språkteknologi, datalingsvistik eller datavetenskapligt ämne, eller motsvarande kunskaper
eller
minst 30 högskolepoäng på avancerad nivå i datavetenskapligt ämne, varav minst 15 högskolepoäng utgörs av ett självständigt arbete, samt minst 30 högskolepoäng på grundläggande nivå i allmän språkvetenskap, eller motsvarande kunskaper.
2. sådana kunskaper i svenska och engelska som krävs för att tillgodogöra sig obligatoriska kursmoment samt aktivt delta i seminarier och liknande.

En sökande som före 27 september 2007 uppfyller kraven på särskild behörighet för tillträde till utbildning på forskarnivå i språkvetenskaplig databehandling enligt senast gällande äldre studieplan kan efter prövning av institutionen bedömas ha särskild behörighet enligt denna studieplan för tillträde till utbildning på forskarnivå i språkvetenskaplig databehandling, dock som längst till utgången av juni 2015.

3. Antagning och urval

Antagning till utbildning på forskarnivå i språkvetenskaplig databehandling sker normalt i samband med fakultetens utlysning av bidragsrum. För antagning fordras att finansieringen av forskarstudierna är ordnad och godkänd av humanistiska fakultetsnämnden. Urval bland sökande ska enligt Högskoleförordningens 7 kapitel ske med hänsyn till deras förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. Som grund för detta urval krävs att den sökande bifogar följande:

1. uppsatser, självständiga arbeten (examensarbeten) och eventuella publikationer. Dessa bedöms utifrån följande kriterier: visad förmåga att självständigt genomföra en forskningsuppgift samt visad förmåga till kritisk bedömning och vetenskaplig argumentation.
2. en projektskiss om tre till tio sidor i vilken den sökande anger ett forskningsområde han/hon skulle vilja utveckla, motiverar dess relevans samt diskuterar vilka teorier, metoder och material som kan bli aktuella. Projektskissen bedöms utifrån följande kriterier: (a) kännedom om relevant tidigare och aktuell forskning inom området, (b) frågeställningarnas förankring i aktuell forskning, (c) om beskrivna metoder för insamling och analys av data är adekvata, samt (d) om skissen bedöms vara realistisk med avseende på genomförbarhet inom ramen för utbildningen. Projektskissen är inte tänkt att utgöra en avhandlingsplan utan ska främst ge sökande möjlighet att visa förmåga att identifiera ett lämpligt forskningsprojekt.

Antagning och urval sker med beaktande av institutionens handledningsresurser inom området

för doktorandens forskningsinriktning. Beslut om antagning fattas av dekanus efter beredning på institutionen och i fakultetens forskarutbildningsgrupp.

4. Utbildningens innehåll och uppläggning

Utbildning på forskarnivå i språkvetenskaplig databehandling omfattar 240 högskolepoäng och avslutas med doktorsexamen. Möjlighet finns att avlägga licentiatexamen efter 120 högskolepoäng om de krav som finns angivna i *Allmän studieplan för licentiatexamen i språkvetenskaplig databehandling* är uppfyllda.

Utbildning på forskarnivå består dels av kurser, vilka examineras efter hand, dels av eget forskningsarbete vilket ska leda fram till en vetenskaplig avhandling.

Doktoranden förväntas även att inom ramen för sin utbildning delta i seminarieverksamhet samt, om inte särskilda skäl föreligger, delta i institutionens gemensamma verksamheter.

4.1 Kurser

Utbildningen innehåller en kursdel om 90 högskolepoäng varav 45 högskolepoäng består av obligatoriska kurser i teori, metod och tillämpningar.

Obligatoriska kurser

Språkvetenskaplig teori och metod, 7,5 hp

Språkvetenskaplig databehandling: teori och metod, 7,5 hp

Språkvetenskaplig databehandling: verktyg och tillämpningar, 7,5 hp

Lingvistiska resurser: teori och metod, 7,5 hp

Lingvistiska resurser: korpusresurser, korpusverktyg och korpuslingvistik, 7,5 hp

Lingvistiska resurser: lexikonresurser, lexikonverktyg och datamaskinell lexikologi, 7,5 hp

Valfria kurser

Övriga kurser omfattande 45 högskolepoäng väljs i samråd med handledare. De valfria kurserna kan ge såväl bredd som fördjupning och kan väljas bland dem som institutionen anordnar på forskarnivå. Det är också möjligt att specialanpassa kurser för doktorandens individuella behov och intressen. Kurser kan även väljas bland de kurser som anordnas av den nationella forskarskolan i språkteknologi GSLT, ur fakultetens gemensamma kursutbud samt ur andra fakulteters och andra lärosätens kursutbud.

Doktorander som önskar undervisa på grundutbildningen ska genomgå högskolepedagogik. baskurs, 5 högskolepoäng. Kursen bör genomgåas det första forskarutbildningsåret. Alla doktorander rekommenderas att inhämta färdigheter i vetenskaplig presentationsteknik och forskningsinformation.

Examination

Kurserna i utbildningen på forskarnivå tenteras på det sätt som kursledaren anser vara lämpligast. Det kan vara genom en muntlig eller skriftlig tentamen, inlämningsfrågor, en kursuppsats eller en kombination av dessa möjligheter. Kurserna bedöms med något av betygen Godkänd och Underkänd.

Om en doktorand önskar tillgodoräkna poäng från tidigare utbildning ska detta särskilt anges i den individuella studieplanen (se 6.1).

4.2 Avhandling

Avhandlingen omfattar 150 högskolepoäng. Den kan utformas som en monografi eller en sammanläggningsavhandling. Licentiatuppsats kan ingå som en del i en doktorsavhandling, antingen i omarbetad eller oförändrad form.

Doktoranden förväntas avrapportera sitt avhandlingsarbete kontinuerligt. Detta sker i första hand vid något av institutionens seminarier. Följande seminarier rekommenderas för alla doktorander:

- Idéseminarium (under det första studieåret): forskningsuppgiften presenteras
- Planeringsseminarium (efter cirka halva studietiden): bakgrund, material, metod och eventuellt några preliminära resultat presenteras
- Slutseminarium (cirka ett halvår före planerad disputation): utkast till samtliga kapitel ska föreligga så att en helhetsbedömning kan göras, extern granskare inbjuds.

Beträffande tryckning av avhandling hänvisas till *Anvisningar för utformning av doktorsavhandling*.

Doktorsavhandlingen försvaras vid en offentlig disputationsakt. Vid bedömningen av avhandlingen tas hänsyn till såväl dess innehåll som till försvaret. Avhandlingen bedöms med något av betygen godkänd och underkänd.

Se vidare fakultetens *Vägledning inför disputation*.

5.Handledning

För varje doktorand ska utses minst två handledare, varav en huvudhandledare och en biträdande handledare. Minst en av handledarna ska vara anställd vid Göteborgs universitet, normalt vid den institution där doktoranden är placerad. Minst en av handledarna ska ha docentkompetens och minst en av handledarna ska ha genomgått handledarutbildning.

Doktoranden har rätt till handledning enligt den schablon som fastställts av fakultetsnämnden (se *Allmänna anvisningar gällande utbildning på forskarnivå vid humanistiska fakulteten*).

Doktorand som begär det har rätt att byta handledare.

6. Individuell studieplan

I samband med antagningen upprättar handledare och doktorand en individuell studieplan. Studieplanen ska godkännas och fastställas av prefekt/viceprefekt för forskarutbildningen inom tre månader från studiernas påbörjan.

Den individuella studieplanen ska följas upp minst en gång per år. Av uppföljningen ska tydligt framgå hur utbildningen framskrider.

Doktorand, handledare och prefekt/viceprefekt för forskarutbildningen ska skriftligen intyga att de tagit del av den individuella studieplanen och eventuella ändringar som görs i den.

6.1 Tillgodoräknande

I samband med att den individuella studieplanen upprättas kan delar av tidigare godkänd utbildning på avancerad nivå eller forskarnivå tillgodoräknas. Poäng som utgör del av den allmänna eller särskilda behörigheten kan inte samtidigt räknas som poäng på forskarnivå utan

måste ersättas med annan kurs. I övrigt gäller följande:

- i. Om en doktorand på avancerad nivå med godkänt resultat genomgått en kurs som ingår i de obligatoriska eller valfria kurserna på forskarnivå, ska i normalfallet kursen ersättas med en annan kurs med samma omfång i den individuella studieplanen. Detta påverkar inte studietiden för doktorsexamen.
- ii. Om en doktorand som genomfört delar av sin forskarutbildning medan han eller hon varit antagen till studier på forskarnivå vid annat lärosäte eller i annat ämne ska antas, prövar handledaren vilka delar som kan tillgodoräknas utan att ersättas med annat. Detta påverkar studietiden för doktorsexamen som reduceras i motsvarande omfattning.
- iii. Om en doktorand som avlagt licentiatexamen i ämnet ska antas, omfattar de återstående studierna för doktorsexamen 120 högskolepoäng, motsvarande en studietid om två år.

6.2 Tidsplan och finansieringsplan

Den individuella studieplanen ska innehålla en tidsplan med tillhörande finansieringsplan för hela utbildningsperioden fram till planerat datum för disputation.

7. Övergångsbestämmelser

Doktorander som antagits före 1 juli 2007 kan, efter samråd med handledare, hos prefekt/viceprefekt för forskarutbildningen begära att få gå över till denna studieplan. Den individuella studieplanen ska ska då uppdateras.